

NAŠI KATEHETSKE IZVORI I UDŽBENICI OD PEDESETIH DO SEDAMDESETIH GODINA

Al o j z i j S l a v k o S n o j

Prve godine poslije drugog svjetskog rata sudbonosna su prijelomnica za našu katehezu. U početku pedesetih godina možemo govoriti o pravoj nultoj točki kateheze. Nestali su stari predratni udžbenici, a novi nisu smjeli izlaziti. Katehete pak mučile su i druge poteškoće i brige, kao npr. saslušavanja, novčane i zatvorske kazne, nedostatak stambenih i vjeronaučnih prostorija itd: No sve je to tek prethodnica jedne druge, veće i dublje krize koja zahvaća katehezu u evropskom i svjetskom mjerilu.

Zapadno društvo s jedne strane još potpuno stoji na tisućljetnoj kršćanskoj i humanističkoj tradiciji, a s druge strane gubi se u razvodnjenosti, izvrtanju i otklanjanju mnogih dosad najsvetijih načela. Kao primjer može se uzeti vjerovanje koje više ne prožima javni život, zatim krhkost obiteljskih veza, (ne)poštivanje života uopće, a posebno onog još nerođenog, takva emancipacija žene koja je otuđuje od nje same, nasilje svih vrsta itd.

Ne moramo ovdje zadirati u uzroke koji su doveli do takvog raskoraka. Svakako, posljedica izvjesnog prestanka komuniciranja i dijaloga između svijeta i Crkve očite su i velike. Kod tih činjenica kateheza se uistinu pita o svojoj došadašnjoj djelotvornosti, te o načinima i mogućnostima naviještanja za budućnost. Ispituje se nije li možda pomogla oblikovanju neprik-

ladnog poimanja Boga i duhovnih stvarnosti koje su mnogi naši suvremenici htjeli odbaciti, kao što dijete s godinama odbaci svoje igračke i dječje varljive predstave. Izjave koje želimo navesti zaista su osamljene i jedinstvene, rijetke i bolešljive, ali i izraz jednog vremena i ispovijed određene generacije ljudi koju ne smijemo prezreti. J. P. Sartre kaže: „Mislio sam i nadao se da religioznost spašava... U društvenom Bogu, kako su mi ga predstavili, nisam spoznao onoga koga je moja duša očekivala... Službeni nauk oduzeo mi je radost da tražim svoju osobnu vjeru.”¹

Obračun s Bogom, kako ga zamišlja njemački psihoanalitičar T. Moser, razvija se u doslovno svetogrdom tonu. „Kada razgovor među ljudima nije potrajao, budući da nisu razumjeli dubine jedan drugoga, budući da naprosto nema riječi za sve te budući da određena područja duše pripadaju samo tebi... uvijek si bio dohvatljiv nadomjestak za ono što čovjek nije ispunio...

Ti si kriv da sam duže vrijeme svoj život doživljavao kao čudovišni pokus u tvojim rukama... Sada ti vraćam taj božanski dar – duševnu bolest, od koje sam bolovao i snažno trpio... jer bih još htio živjeti. Nutarnji raspon trebam

¹ J. P. SARTRE, *Die Wörter*, Hamburg, 1965, 74.

sada za ljude, za koje je dosad – između tebe i mene – bilo premalo prostora.”²

Možda se upravo zbog toga govori i o krizi kateheze.³ „Pod utjecajem znanosti i tehnike svijet se i kod nas temeljito izmijenio. Pred sobom imamo sasvim drukčije ljude nego što su, recimo, bili još prije dvadeset ili petnaest godina. A mi pristupamo tim ljudima onim načinom mišljenja i naviještanja – pa i u katehezi – kakav je odgovarao i bio dobar prije dvadeset godina, a danas zahvaća sasvim malen broj ljudi. Kriza je u tome što ne vidimo, ili ne želimo vidjeti, da se svijet izmijenio, pa stoga trebamo i mi promijeniti način svojeg naviještanja.”⁴ Iako klice obnove kateheze sežu daleko unatrag, tek su na početku ovog stoljeća probile sloj kontroverznih, jansenističkih i neoskolastičkih taloga. U tu obnovu ne samo kateheze nego njoj vlastite znanstvene teorije, koju uvrštava u sve samostaliju, iako interdisciplinarnu znanost, spada svakako djelo A. Trstenjaka koje je za katehiku još uvijek temeljno mada kod nas dosad premalo vrednovano: „Metodika vjeronauka”, Ljubljana (Ljudska knjigarna) 1941, objavljena i na talijanskom jeziku. Put obnove konačno je zacrtan i treba ga postupno ostvarivati i produbljivati. Međaš i posljednji temelj obnove jest 2. vatikanski koncil.

U ovom prilogu obrađujemo katehezu svih triju središnjih slovenskih biskupija, dok kateheza izvan matične domovine nije predmet ovog istraživanja.

KATEHEZA PRIJE 2. VATIKANSKOG SABORA

Prvo razdoblje: kraj školskog vjeronauka

1) Biskupski je ordinarijat u Ljubljani 12. rujna 1946. izdao „Upute katehetama osnovnih škola”. To su u stvari katehetske jedinice raspoređene prema katekizamskim pitanjima i odgovorima. Ljubljanski su katehete priredili nekoliko ciklostilskih sažetaka iz prijašnjih udžbenika za razne razrede. Već za vrijeme rata pučkoškolski katehete sastavili su Kršćanski nauk za 3. i 4. razred osnovne škole, ali ga nije bilo moguće tiskati. Neki sažeci imaju godinu 1946, a drugi su bez nje.

2) I mariborski je ordinarijat također pripremio „Opći nacrt za vjerski odgoj i pouku kršćanskog nauka” (1953.) te „Detaljniji nacrt za pouku u pojedinim razredima” (1954.).

Do kraja 1951. godine vjeronauk je kao neobavezan školski predmet s jednim satom tjedno. Vjeroučitelji su bili kontrolirani i prebrojavani, te na taj i na druge načine odvrćani od vjeronauka. Potom je vjeronauk morao nestati iz škole.

Za vjeronauk izvan škole nije bilo nikakvih iskustava, a još manje mogućnosti. Vjerski tisak bio je onemogućen. Naša je Crkva bila odrezana od ostalog svijeta, bez mogućnosti izmjene raznih iskustava, te nije mogla biti u toku s katehetskim gibanjima u svijetu. Rasla je također spoznaja da su katehetske okolnosti kod nas takve da nije moguće preuzimati tuđe uzorke. Marksističko društveno uređenje nameće ateizaciju javnom životu, školi i odgoju. Njezin je utjecaj očit i u obitelji. To su kod nas za Crkvu, za kršćane i za naviještanje stvarne poteškoće s kojima se valja uhvatiti ukoštac.

Neke župe nisu za vjersku pouku i katehezu učinile gotovo ništa osim općenitog propovijedanja i nedjeljnog poslijepodnevnog kršćanskog nauka. No mnogi župnici i kapelani ipak nisu propustili, nego su okupljali vjeroučenike i mladež po crkvama u raznim skupinama. Dosjetljivost i odvažnost tih kateheta, te nastojanje roditelja koji su na temelju ustava i zakona o vjerskim zajednicama (1953.) mislili da mogu učiniti više nego što su stvarno smjeli, i zbog teških okolnosti mogli, spasila je slovensku katehezu.⁵

² T. MOSER, *Gottesvergiftung*, Frankfurt, 1975, 87, 98.

³ Usp. A. METLIKOVEC, *Načela za sastavljanje i uspješno korištenje novih vjeronaučnih knjiga*, u: CSS 5(1971.)149.

⁴ V. DERMOTA, *Novi položaj kateheze u Crkvi danas*, u: CSS 12(1978.)103.

⁵ Usp. *Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica*, u: „Službeni list SFRJ” od 27. 5. 1953, br. 22.

Drugo razdoblje: početak župne kateheze⁶

1) Ona godina kad je izašlo nekoliko ciklostilskih listova – prvi katekizam bez naslova, Zagorje, 1954. (Ljubljanska biskupija) – bila je prijelomna. Vjerska pouka počinje se opet organizirati. Polazna točka jest katekizam s pitanjima i odgovorima. Godinu dana nakon poznatog njemačkog katekizma (1955.), tadašnji župnik u Zagorju T. Smerkolj, pripremio je ciklostilski razmnoženu knjigu: *Vjeronauk za višu skupinu*, koja sadrži 136 izrađenih kateheza za vjeroučenike, Zagorje 1956. Pripremio ga je po njemačkom katekizmu. Zatim je uslijedio *Vjeronauk za niži stupanj* s pitanjima i odgovorima (1957.), *Pripovijesti Starog zavjeta za 3. godinu vjeronaučne škole* (1960.)

2) U Primorju (slov.) istih se godina pojavljuje nešto slično, ali samostalnije. Na temelju „Privremenog nacrt za poučavanje kršćanskog nauka”, Nova Gorica, 1958, nastao je zaslugom G. Godniča i A. Metlikovca cijeli niz katehetskkih priručnika (ciklostilom). Još za vrijeme pripreme nacrt: *Kršćanski nauk za drugu skupinu* (1956.) i *Kršćanske istine za prvu skupinu* (1957.). Poslije: *Nauk za prvu pričest* (1958.), *Crkva Kristovo otajstveno tijelo* (1958.), *Sakramenti* (1959.), *Pravila kršćanskog života* (1960.), *Kršćanski nauk I.* (1961.), *Kršćanski nauk II.* (?), *Kršćanski nauk III.* (1961.), *Kršćanski nauk IV.* (1962.), *Crkvena povijest* (1964.) itd.

3) U Štajerskoj, u Mariboru, u isto vrijeme nastaje u nekom smislu treće središte katehetske djelatnosti. D. Obrežan, F. Lashaber i Š. Steiner pobrinuli su se za nekoliko katehetskih izdanja, kao npr: *Katekizam 1. dio*, O Bogu i našem otkupitelju (1959.), *Katekizam 2. dio*, O Crkvi i našem posvećenju (1958.), *Katekizam 3. dio*, O životu po Božjim zapovijedima (1958.). Kasnije *Kršćanski nauk 1–3* s pitanjima i odgovorima (1960.), pored *Malog katekizma*, koji su priredili za tisak (Beograd 1958, 21960.) po Smerkoljevu katekizmu, te je prvi plod suradnje ljubljanskih i mariborskih kateheta.

4) Još jedno žarište tadašnjeg pionirskog katehetskog rada jest Salezijanski katehetski cen-

tar (SKC) u Ljubljani na Rakovniku, odnosno na Kodeljevu. Uz izdavanje udžbenika *Mali kršćanski nauk*, koji je uglavnom priredio F. Ambrožič, te izdavanja kateheza, koje je priredio F. Mihelčič: *Mali kršćanski nauk za prvo i drugo trogodište vjeronaučne škole* (1960.), isti autor izradio je uz taj udžbenik i kateheze za katehetu (1957.), što je još dugo bila rijetkost u poratnom katehetskom nastojanju. Godine 1962. izašla je katehetska knjiga namijenjena mladićima i djevojkama: *Osnovni pojmovi katoličke vjere* A. Coiazija, a 1964. i *Kršćanski nauk za krizmanike* (sva izdanja bila su izdana ciklostilom).

Uz to su i dijafilmovi i crtanke tog centra tijekom svih godina bili jedina domaća katehetska pomagala. V. Dermota je u tom vremenu ostvario velik znanstveni opus na području katehetike, pogotovu prijevodima značajnijih znanstvenih djela.

Š. Steiner tako postavljenom katehetskom radu nadodaje: „Dobro je da su Slovenci u zadnje vrijeme načinili toliko pokusa sa svojim planovima. No bilo bi vrlo korisno da najbolji sastavljači iz svih biskupija ne gube vrijeme, nego da rade usklađeno i složno da bi mogli biti uspješniji. U Sloveniji nije potrebno više planova, nego samo jedan dobar plan. Biskupijski separatizam nije potreban, katkada je i štetan. Potrebno je dakle uskladiti dobru teološku i pedagošku pripremu ljubljanskih sastavljača, praktičnost i didaktično znanje mariborskih sastavljača, te marljivost, poznavanje sadašnjeg života i komunikativnost primorskih sastavljača.”⁷

Treće razdoblje: Međubiskupijsko katehetsko vijeće i njegovi pretkoncilski udžbenici⁸

Kad su se po biskupijama počeli osnivati ka-

⁶ Nije moguće slijediti umnoženost po godinama izdavanja jer su se prvi tiskani primjerci vjerojatno istrošili te su nam tek tu i tamo dostupna ponovljena izdanja.

⁷ Š. STEINER, *Il problema catechistico sloveno dopo il 1945*, Roma, 1967, 92.

⁸ Pored zbirke udžbenika koji su nam dostupni, navodimo i ovu bibliografiju: D. RUEH, *Katehizacija kao sastavni dio pastorala duša*, u: „Katehetski tečaj 1965.” (zbornik), Ljubljana, 1965, 43–54; J. ORA-

tehetski odbori, odnosno vijeća, bio je to kvalitetno nov korak u obnovi kateheze poslije rata. Ta vijeća nisu bila nadzorni organi (kao prije rata), nego radne grupe stručnih i praktičnih kateheta. U Ljubljani je bio prvi sastanak Biskupijskog katehetskog vijeća (BKV) 7. siječnja 1957. Sastanak je sazvaio tadašnji generalni vikar – predsjednik J. Pogačnik. A članovi su bili: F. Ambrožič, J. Oražem, D. Rueh, T. Smerkolj i J. Bertoncelej – tajnik. Polazište i zadaci (BKV) bili su vrlo slični onima koje je imalo katehetsko društvo, samo s tom razlikom što je vijeće imalo prije svega ulogu animacije, a društvo je bilo masovno.

Ljubljansko je BKV 1958. godine pripremio „Nastavni plan za vjeronauk”, koji je izdao i potvrdio samo Biskupski ordinarijat u Ljubljani. Taj je plan bio za cijelu osmoljetku. U Sloveniji je bila uvedena obavezna osmoljetna školska obaveza već sa školskom godinom 1950/51. Godine 1958. počinje se izvoditi reforma osnovne škole (osmoljetke). Ukinuli su nižu gimnaziju. Osmoljetku slijede trogodišnje ili četverogodišnje srednje škole. Među njima je i gimnazija.⁹

U školskoj godini 1958/59. katehetski rad dozorio je za neki novi oblik zajedničke suradnje. Na Svetoj gori kod Gorice sastali su se predstavnici BKV iz Ljubljane, Maribora i tadašnje primorske apostolske administrature, danas koperske biskupije na zajednički susret. Započelo je radom Međubiskupijsko katehetsko vijeće (MKV) koje od tada pa do danas vodi i obedinjuje cjelovitu katehetsku djelatnost kod nas. Do tada vodećim praktičnim katehetama 1963. godine pridružio se i V. Dermota kao stručnjak.

Prvi značajan i nužan posao MKV-a bio je izrada katehetskih priručnika. Kao ishodište poslužili su Nastavni nacrti. Za prva četiri godišta rad je složno napredovao. Za ostala godišta posao je od samog početka tekao dvosmjerno. Jedni su smatrali da je potrebno držati se već priređenih nacrti, a drugi da treba krenuti novim putovima jer postojeći nacrti više ne odgovaraju zahtjevima suvremene kateheze. To ukazuje na potrebu stvaranja novog katehetskog plana.

Uvjeti za dobru župnu katehezu bitno se poistraživanja

boljšavaju: adaptiraju se i grade novi prikladni vjeronaučni prostori, ponegdje tijekom vremena nastaju prave vjeronaučne škole, a u katehezi naših susjeda (Austrija, Italija) stoji na raspolaganju sve više suvremenih didaktičnih sredstava i audio-vizualnih pomagala koje i naši katehete marljivo upotrebljavaju.

Početke prvog predškolskog vjeronauka¹⁰ bilježimo već u 1961. godini, iako mala škola postaje obavezna u školstvu tek 1969/70. godine. I za djecu te dobi nastajale su odgovarajuće kateheze koje su nešto kasnije i tiskane.

Rad MKV-a, koji je prije svega bio usmjeren na izradu novih priručnika, možemo za to razdoblje sažeti u sljedeći redoslijed.¹¹

– *Vjersko odgojni satovi za predškolsku djecu* (J. Bertoncelej, ilustracije T. Seifert):

I, Ljubljana, 1972.

II, Ljubljana, 1974.

III, Ljubljana, 1975.

Sam naslov govori da se radi o vrlo ograničenom vjerskom sadržaju predanom prije svega u obliku igara i pripovijesti, prikladnih za tu dob (kateheze u crtežima za djecu, ciklostil).

1) *Kršćanski nauk (KN) I*, K Isusu (J. Bertoncelej, Š. Steiner), Ljubljana, 1964. Obuhvaća 45 nastavnih jedinica koje nisu poredane u veće cjeline, nego obuhvaćaju neku prvu (sakramentalnu) katehezu za pripremu na sakrament ispovijedi i pričesti (o Bogu i milosti, o čovjeku i grijehu, o Isusu i njegovu spasiteljskom djelu,

ŽEM, *Katehetski napori u prvim godinama poslije svršetka drugog svjetskog rata* (neobjavljena studija), Ljubljana, 1974, J. BERTONCELJ, *25 godina ŠKS Ljubljana* (neobjavljena studija), Ljubljana, 1981, J. ORAŽEM, *Pokoncilski vjeronaučni udžbenici u Sloveniji do 1981.* (neobjavljena studija), Ljubljana, 1981.

⁹ Za školske reforme poslije 1945. godine usp. B. KOŽUH, *Metodološke karakteristike reforme nase osnovne škole*, Ljubljana, 1981. *Zakon o usmjerenom obrazovanju* (29. travnja 1980.), koji se počinje uvoditi školskom godinom 1981/1982, reforma je srednjeg, višeg i visokog školstva.

¹⁰ Usp. BERTONCELJ, nav. dj., 7.

¹¹ Na području Slovenije djelomice se koriste udžbenicima koje izdaje MKS u izdanju Društva katoličkih svećenika (DKS) u Ljubljani a izlaze u raznim ponovljenim izdanjima. Pogačnikovi udžbenici izašli su najprije u ciklostilu, a kasnije u mnogim ponovljenim izdanjima kod SKC na slovenskom i hrvatskom. Za Slovence u Italiji tiskani su u Trstu. Također crkvena povijest izlazi kod SKC.

o Crkvi i sakramentima...). To je bio prikladan i suvremen priručnik za taj stupanj, ali preopširan. Svaka kateheza popraćena je ilustracijom u boji, ima vrlo malo teksta, nekoliko pitanja s odgovorima, molitvom i uputama za život. Upute su ujedno i za domaću zadaću, što znači da priručnik pretpostavlja i radnu bilježnicu. U dodatku su donesene i molitve i pjesme.

2) *Kršćanski nauk (KN) II*, Isus, prijatelj djece (F. Ambrožič, J. Bertoncej, D. Rueh), Ljubljana, 1961. Nastao je kao prvi vjeronaučni priručnik i kao pomagalo Malom katekizmu (1958.). Podnaslov: Kratke pripovijesti Sv. pisma i pouke za drugo godišće vjeronauka. Podnaslov naznačuje sadržaj, koji je vrlo opširan (34 kateheze). Na kraju svake kateheze postoje pitanja i odgovori (iz katekizma) te pitanja za ponavljanje kateheze, više puta i molitvu ili pjesmu, a svaki put upute za domaću zadaću. U dodatku postoje i molitveni obrasci te riječ za katehetu.

3) *Kršćanski nauk (KN) III*, Na putu Kristu (J. Bertoncej, T. Smerkolj), Ljubljana, 1962. Taj priručnik obrađuje, osim početnog ponavljanja o objavi, uglavnom deset Božjih zapovijedi povezanih sa zgodama iz St. zavjeta.

4) *Kršćanski nauk (KN) IV*, (L. Kozar, A. Metlikovec, T. Smerkolj), Ljubljana, 1963. Isključivo obrađuje Novi zavjet: Isus – Spasitelj dolazi na svijet. Tijekom crkvene godine slavimo u otajstvima njegovo rođenje, muku, smrt i uskrsnuće. Naviješta Božje kraljevstvo, ustanovljuje Crkvu koja nastavlja njegovo djelo. To je bit sadržaja. Između ponavlja sadržaj iz KN I (o milosti, grijehu, našem posvećenju). Obrađuje i sve sakramente.

Na toj liniji nastavljaju se priručnici koji više ili manje odgovaraju ljubljanskom nastavnom planu (MKV se međutim odlučilo za izradu drugih, koje ćemo naznačiti u sljedećoj fazi). To su tzv. Pogačnikovi katekizmi koji su u posljednjoj redakciji djelo J. Pogačnika (5, 6, 7) u izdanju SKC.

5) *O Bogu i našem spasenju*, Ljubljana, 1959. Oblikom i načinom sastavka gornji i ovdje navedeni priručnici vrlo su slični. Sadržaj ovog priručnika podsjeća na Vjeronauk VI. (Ljubljana, 1942.): stvaranje, spasenje, posvećenje, svršetak.

6) *O Crkvi i sakramentima*, Ljubljana, 1960. Sadržaj točno odgovara naslovu. Gradivo je obrađeno u širim ciklusima nego u prvim priručnicima.

7) *Život prema Božjim zapovijedima*, Ljubljana, 1962. Obrađuje Božje zapovijedi i crkvenu godinu te praktičan život u Crkvi.

8) *Crkvena povijest* (F. Mihelčić), Ljubljana, 1964. Dugo vremena popunjava prazninu kao priručnik za 8. razred.

Katehetski rad u sklopu gotovo četvrtstoljetnog rada MKV-a ne svršava ovim spisikom. Posljednjih godina uhvatilo se ukoštac sa zahtjevnim radom oko obnove kateheze prema zahtjevima vremena i smjernicama 2. vatikanskog sabora. No prije nego prijedemo na to, valja navesti nekoliko karakteristika već navedenih priručnika.

1. KN I–IV. sastavljen je u dvama cikličkim krugovima, tj. po didaktičnoj teoriji da se gradivo obradi najprije za mlađe učenike nižeg stupnja, zatim se u narednim razredima to isto gradivo na nešto višoj razini obradi temeljitije i opširnije. KN I–II. sačinjavaju prvi, a III–IV. drugi ciklički krug. KN II. izrazito se oslanja na sadržaj nekadašnjeg Malog katekizma. Sastavljen je s nakanom da posluži kao pomagalo Malom katekizmu (1958.). KN I. izrađen je kasnije za 1. razred i obuhvaća manji krug istog sadržaja. KN III–IV. daje naglasak na zgrade iz Sv. pisma Starog (KN III.) i Novog (KN IV.) zavjeta.

Priručnici J. Pogačnika jesu nekakav noviji veliki katekizam s više objašnjenja a manje pitanja te tvore sljedeći ciklički krug.

U svima je raspodjela katekizamski sustavna. Ne postavlja pitanja o hijerarhiji vjerskih istina ni o cjelovitosti nauka. Svaka kateheza sadrži nešto Sv. pisma, objašnjenje, pouku za život, nešto katekizamskih pitanja i odgovora, domaći zadatak, molitvu. U dodatku priručnika doneseni su i opći molitveni te neki drugi obrasci.

2. To što su priručnici vrlo teocentrični i premalo kristocentrični jest djelomice zbog pretkoncilskih usmjerenja. U raznim kasnijim izdanjima uneseno je u priručnike ipak nekoliko „slova”, ali ne teologije 2. vat. sabora, jer u cjelini nisu prerađeni. Nema ni traga suvremene

didaktike, osim na zadnjim stranicama priručnika pod naslovom: Riječ za katehetu gdje se u nekoliko stavaka želi nadoknaditi sve što nije utkano u pojedine cjeline.

3. Priručnici imaju namjenu prenijeti i čuvati neokrnljen poklad vjere, poučiti o vjeri, Bogu, zapovijedima, sakramentima, Crkvi itd. Ali nema naglaska na uvođenju u vjeru, na doživljaju i osobnom odlučivanju. Priručnici nekako pretpostavljaju da to još dovoljno osigurava kršćansko društvo i obitelj.

4. Pod vidom moralnog odgoja priručnici su previše usmjereni na Stari zavjet. Npr. silno se naglašavaju grijeh i dužnosti, a mnogo manje radosni spasiteljski navještaj, vrlo opširno razlažu deset zapovijedi u dva ciklusa (KN III. i III. od Pogačnika), a nigdje nema kateheze o Isusovu primjeru služenja i novoj zapovijedi ljubavi, osim općenito o ljubavi prema bližnjemu na temelju prispodobe o milosrdnom Samaritanu (Pogačnik III). U KN IV, br. 6: Isus poziva grešnike, tumači se npr. pomažuća milost, ali nema većeg slijeda o temeljnom evanđeoskom stavu – obraćenju. Vrlo je manjkav odgoj savjesti, odgoj za karitativnost u apostolatu, potpuno nezadovoljavajuće iznesene su vrednote čovjekova tjelesnog i društvenog života te zemaljskih stvarnosti.

5. Metoda je sasvim deduktivna, nema dijalogičnosti. Na svakoj stranici susrećemo tzv. priljepljivanje umjesto izrastanje. Dosljedna logika nije još izrastanje života: često se na sveto-pisamski odlomak nadovezuje tvar koja ima samo govorno ili vanjsko polazište, bez nutarnje povezanosti.

Ipak u katehezama ima prilično metodičkih novosti: ponešto objašnjenja, zatim molitve ili sveto-pisamske izreke, misao na život – što daje utisak aktualizacije, te domaći zadatak koji pretpostavlja rad s bilježnicom. Više nego iz priručnika očito je iz razgovora sa sastavljačima da su knjige prije svega zamišljene za roditelje da nastave s vjeronaučnom poukom djece kod kuće.

6. Priručnici su za 60. godine razmjerno dobro opremljeni. Najbolje je opremljen KN I. s ilustracijama u boji S. Kregara. KN II–IV. ilustrirao je I. Mole, a Pogačnikove pak nepoznati ilustrator, prvi put u hrvatskom izdanju.

POKUŠAJI OBNOVE KATEHEZE NAKON II. Vatikanskog sabora

Nestaje doba koje je unatoč novostima i velikim otkrićima u mnogočemu čuvalo određenu cjelovitost i povezanost, neku humanističko-kršćansku jednobojnost. Provala najrazličitijih promjena bila je svakako nasilnija zbog toga što za njih nisu bila potrebna stoljeća kao u prijašnjim vremenima. Danas je na mnogim područjima znanosti i društvenog života za velike promjene dovoljno desetljeće, a nekad dolaze u jednom hipu. Ovdje naravno ne mislimo na razne revolucije, koje su plod laktaštva i nasilja, čega je naše stoljeće već puno, nego na sve ostalo što se događa po nutarnjim zakonitostima i nezaustavljivim procesima, a događa se vrlo brzo.

Tako je u povezanosti s drugim promjenama isteklo i doba određenog oblika katekizma. Nije ga prekinuo drugi svjetski rat, nego je stiglo ubrzo poslije njega. Moglo bi se reći da je promjenu donio Koncil, ili još pravilnije: novo doba i vrijeme diktiralo je put 2. vatikanskom crkvenom saboru.

Različiti pokušaji obnove drugdje

Usporedo s radom 2. vat. sabora započelo je općenito i izrazitije gibanje za obnovu kateheze u novije vrijeme i uskoro je zahvatilo cijelu Crkvu. Iako taj rad u različitim narodima teče na različite načine, mnogošta mu je zajedničko.¹²

1) Francuzi s Direktorijem katehetskog pastoralara (1963.)¹³ započinju s obnovom kateheze za djecu i mladež. Tako su u narednim godinama priredili šest različitih tekstova za katehezu u različitim sredinama (selo, grad...), i to podijeljeno na četiri razvojna stupnja. Osnovni nedostatak katehetskog rada kod Francuza jest da su zanemarili katehezu odraslih, tobože da

¹² Za pregled obnove drugdje usp.: V. DERMO-TA, *Suvremena katehetska problematika u Evropi*, u: CSS 5(1969.)200–203; A. METLIKOVEC, *Obnova kateheze u Italiji*, u: CSS 5(1971.)81–82; *Pripremanje novog katehetskog plana* (zbornik), Ljubljana, 1977, 146–256.

¹³ Usp. *Direktorij katehetskog pastoralara francuskih biskupija*, Nova Gorica, 1964.

je to područje premalo istraženo. Francuska izvornost na katehetskom području, koja prelazi njihove nacionalne granice, povezana je s istraživanjem kateheta P. Babina. U 60-tim godinama uznemirio je katehetsku javnost svojom korjenitom izjavom: „Napuštam katehezu!”¹⁴ Svoj korak od kateheze do istraživanja audio-vizualnog posredovanja vjere Babin utemeljuje pretpostavkom da današnji (mladi) čovjek može još saslušati poruku koja mu dolazi preko posvemašnjeg govora elektronskih sredstava priopćivanja. Pristupi li mu kateheta drukčije, npr. kao na početku stoljeća, učinio bi mu štetu.¹⁵ Poštivajući te zakonitosti, Babin istražuje mogućnosti za posredovanje vjere suvremenom katehizantu pomoću audio-vizualnih sredstava.¹⁶

2) Po načelu da je kateheza prije svega namijenjena odraslima, Nizozemci su izdali glasoviti Holandski katekizam (1966.)¹⁷, koji katehetski izražava mnogošta onog što je istodobno (i kasnije) izašlo u crkvenim dokumentima. No ovaj katekizam ipak ima neke teološke nedostatke, iako je za nj značajan katehetski pristup suvremenom čovjeku. Kasnije su Nizozemci dobili Osnovne smjernice za obnovu kateheze,¹⁸ po kojima su prešli na izdavanje vjeronaučnih udžbenika (modela) s biblijskog, liturgijskog i eklezijalnog gledišta.

3) Nijemci također imaju na katehetskom području bogatu i dosta burnu povijest. Po Okvirnom planu (1967.) izradili su vjeronaučne udžbenike brzo i temeljito. No kad je Sinoda njemačkih biskupija 1974. izdala dokument o katehetskoj djelatnosti Crkve i o vjeronauku u školi,¹⁹ oni su se prihvatili cjelovite obnove po Katehetskom planu ciljeva (Bavarska prema Kurikularnom nastavnom planu) 1973–1977. Njemačka se kateheza uvijek odlikuje suvremenosti u didaktičkim i metodičkim postupcima. Pri tom sadašnja nešto zapostavlja sadržaj. Ti planovi pogađaju isključivo školski vjeronauk, ali vrijede za djecu i mladež, iako uporedo razvijaju na katehetskom području i izobrazbu odraslih.

4) Austrijanci su na katehetskom području manje kreativni od Nijemaca i djelomice su vezani uz događaje u zemljama njemačkog govornog područja. Kateheza se odvija po Austrijskom okvirnom planu (od 1–4. godine 1969,

a za kasnije razrede pak od godine 1971.). Usmjeren je na biblijski i kerigmatski navještaj. Tek 1981. godine dobivaju vlastiti Austrijski katehetski pravilnik za rad s djecom i mladima.²⁰

5) Talijani su se odlučili izvoditi katehezu iz vlastite tradicije, što je vrlo značajno. Temeljnim tekstom *Obnova kateheze* (1970.)²¹ dobivaju konačan dokument koji usmjeruje daljnje djelo obnove. Posljednjih godina izašli su priručnici za tri razvojne dobi pod naslovom *Katekizam*.

Pokoncilski priručnici kod nas do 1983. godine (25 godina MKV-a)

Unatoč novim priručnicima koji su sastavljeni po smjernicama obnove, ponegdje po svijetu upotrebljavaju se i priručnici sastavljeni već prije nekoliko desetljeća, ili takvi koje su sastavili pojedinci ili određene radne grupe izvan plana. I kod nas se događa nešto slično.

MKV se 70-ih godina stvarno zauzelo za novi vjeronaučni plan, ali do njegova ostvarenja ni do danas nije došlo. Tome su bila posvećena dva radna tjedna u Želmlju (1977. i 1978.).²² Rad nije krenuo dalje od prijedloga koji se nikad nije počeo ostvarivati.²³

¹⁴ Usp. I. RABIČ, *Napuštam katehezu*, u: CSS 3(1969.)210–211.

¹⁵ Usp. P. BABIN, *L'audiovisivo e la fede*, Torino, 1970, 15.

¹⁶ Babin priređuje u Lyonu, u „Centre recherche et communication”, tečajeve za osposobljavanje kateheta i stručnjaka već od godine 1972. pa dalje.

¹⁷ Usp. *Kršćansko oznanilo*. Holandski katekizam za odrasle, Maribor, 1971.

¹⁸ Usp. *Osnovne smjernice za obnovu kateheze*, Ljubljana, 1973.

¹⁹ Usp. *Das katechetische Wirken der Kirche: Religionsunterricht in der Schule. Ein Beschluss der gemeinsamen Synode der Bistümer in der Bundesrepublik Deutschland*, Bonn, 1974. Dokumenti nisu prevedeni na slovenski.

²⁰ Usp. *Österreichisches Katechetisches Direktorium für Kinder – und Jugendarbeit*, Wien, 1981.

²¹ Usp. *Obnova kateheze*, Ljubljana, 1972.

²² Usp. *Pripremanje novog katehetskog plana* (zbornik), Ljubljana, 1977. Za radni tjedan 1978. zbornik nije izašao.

²³ Usp. *Katehetski plan* (Prijedlog), *Plan za katehezu mladih* (Prijedlog), Ljubljana, 1978.

Uz već spomenute priručnike (I, 3), koji su više ili manje sastavljeni po Školskim nacrtima (1958.), kod nas se upotrebljavaju i priručnici i kateheze koji su sastavljeni prema otkrićima i uputama obnove. Ti priručnici sastavljeni za sve razrede osmoljetke, a priređeni su bez prethodnog odobrenog nacrtu. Priručnici 1–4. počeli su izlaziti u pokusnim izdanjima, najprije ciklostilom, a kasnije u tisku. Za razliku od pretkoncepcijskih udžbenika nazivamo ih „Kateheze” (KAT) I–IV. U posljednje vrijeme izlaze još u brojnim ponovljenim izdanjima, ali bez ikakva poboljšanja, kako je bilo predviđeno. Iz raznih razloga posao s novim nacrtom i priručnicima 70-ih godina ostao je na pola puta: nije se poboljšao kako je bilo predviđeno.

MKV izdaje u nakladi ZKD udžbenike u mnogim ponovljenim izdanjima, koji su doduše pokoncilski, ali ne dosežu duh posljednjeg crkvenog sabora niti su izrađeni po jasnoj didaktičkoj koncepciji. To su:²⁴

– *K Isusu*, Vjersko odgojni susreti s najmlađima (M. Sraka, ilustracije I. Kogovšek), Ljubljana, 1980. Priručnik obuhvaća kateheze za katehetu i radne listove za djecu.

– *Isus poziva na svetkovanje*, Priprava na prvu svetu pričest i ispovijed (J. Nežič sa suradnicima), Ljubljana, 1977.

– *Priprava na svetu potvrdu* (J. Vidic sa suradnicima), Ljubljana, 1973.

*KAT I–IV. za nižu osmoljetku.*²⁵

1) KAT I, *Isus voli djecu* (J. Ambrožič sa suradnicima), Ljubljana, 1972. Katehetski cilj za prvo godišće: Dijete je sasvim osobno usmjeren. Samo uz pomoć neke osobe može doći k Bogu. Uz pomoć katehete dolazi k Isusu. Isus ga pak vodi Ocu i Božjem narodu. Put: crkvena godina. To je također sadržaj 32 kateheze razdijeljenih u 5 cjelina: Djeca i kateheta, Isus voli djecu, Djeca i svetkovine, Isus je dobar i moćan, Uvijek s Isusom. Radne listove ilustrirao je C. Jerič.

2) KAT II, *Mi djeca volimo Isusa* (J. Ambrožič sa suradnicima), Ljubljana, 1973. Katehetski cilj za drugo godišće: Dijete je još usmjeravano od osobe... Dijete vode k Bogu roditelji, kateheta i društvo njegovih vršnjaka. Ono doživ-

ljava Boga po Isusu Kristu. Počinje doživljavati Boga i Isusa Krista u grupi i zajednici. Put: crkvena godina. 30 kateheza razdijeljeno je u 4 jedinice: Mi kršćani smo Božja obitelj, Isus pomaže, Isus naš Otkupitelj, S Isusom uvijek i svuda. Radne listove ilustrirao je C. Jerič.

3) KAT III, *Božji smo narod* (A. S. Snoj sa suradnicima), Ljubljana, 1974. Cilj je kateheza iskoristiti djetetovu sklonost prema grupi vršnjaka, aktivnosti i smislu za pravila (igre) te na osnovi tih iskustava izložiti nauk Deset Božjih zapovijedi, crkvenih zapovijedi i života u Crkvi. 29 kateheza razvrstano je u četiri jedinice: Božji smo narod, Zapovijedi Božjeg naroda, Isus je sa svojim narodom (obraćenje i radost s uskrsnulim Isusom), Božji narod živi u radosti (npr. kateheze: Knjige, časopisi i RTV – naši prijatelji, Duhovi, Božji narod čini dobra djela itd.).

4) KAT IV, *Radimo kao Božji narod* (A. S. Snoj sa suradnicima), Ljubljana, 1975. U 3. i 4. godištu sadržaj kateheza jest moralni odgoj, tj. odnos prema obavezama koje dijete ima u obitelji, grupi, župi, narodu i u Crkvi. Cilj ovog godišta jest uvođenje u djetetove obaveze, koje proizlaze iz njegove pripadnosti Crkvi i čovječanstvu. 27 kateheza tako je razvrstano da se najprije obradi izvršavanje učiteljske, svećeničke i vodstvene službe, koja izvire iz krštenja i diktira kršćaninu karitativno djelovanje i apostolat, a potom kršćanski život u svjetlu sakramenata. Radne listove za 3. i 4. godišće ilustrirao je Š. Hauko.

Sve navedene kateheze (pa i Priprava na prvu svetu pričest i Priprava na svetu potvrdu) imaju priručnik za katehetu s razrađenim jedinicama i uputama, nacрте za susrete s roditeljima te radne listove (ili bilježnice) za katehizante. Uz to je za svako godišće bila predviđena i knjiga, ali to do danas nije ostvareno.

²⁴ Nemoguće je pouzdano navesti točan red ponovnih tiskanja i izdanja jer su prvi otisci na ciklostilu bili vrlo skromni te se vjerojatno zbog toga ne čuvaju sva izdanja u knjižnicama.

²⁵ U izradi KAT I–II. sam sudjelovao, a za KAT III–IV vodio sam rad na seminaru na Teološkom fakultetu i poslije ih redigirao.

Udžbenici za višu osmoljetku:

5) *Naš rast u vjeri* (T. Smerkolj, A. Metlikovec), Ljubljana, 1967, obuhvaća udžbenik, vjeronaučnu bilježnicu i priručnik za katehetu (F. Mihelčić). Sadržaj: Vjera u Boga stvoritelja, Objava o stvaranju i čovjekovu grijehu te spasenje po Kristu, Vjera u Kristovu Crkvu, Naša trostruka služba, Svatko je kovač svoje sreće, Najljepša je mladost. Dodatak: molitveni i nastavni obrasci. Ilustracije: S. Kregar, a ima nešto i fotografija.

6) *Naš život u Crkvi* (F. Mihelčić), Ljubljana, 1968 (knjiga i radna bilježnica). Udžbenik sadrži: Krist živi u Crkvi, Mi kršćani živimo po Kristovu nauku, Bog želi da smo njegovi suradnici, Crkva – svjetlo naroda, S Crkvom živimo u župnoj zajednici. Na kraju su jednako tako molitveni i nastavni obrasci. Dio ilustracija S. Kregar, ostalo fotografije.

7) *Krist naš uzor* (F. Zupančič), Ljubljana, 1969. Sadržaj: Uobličimo Krista u sebi, Crkva u novom vijeku, Čista mladost – lijepa budućnost, Nismo sami – Bog je s nama. U dodatku su molitve i drugi obrasci. Dio ilustracija S. Kregar, ostalo fotografije.

8) Za 8. razred izmijenilo se više udžbenika:
– *Nauk o životu* (priređeno po K. M. Schereru i E. Trostu), Maribor, 1964. (ciklostil);

– *Kateheze o prijateljstvu* (Grupa kateheta iz primorja, F. Godnič), Ljubljana, 1970. (ciklostil). Kateheze su sastavljene po uzorcima P. Babina (Options, Methodologie), po metodi situacije, a obrađuju probleme mladeži (od 15. do 18. godine) u razgovoru s njima;

– *S Kristom u život* (R. Koncilija), Ljubljana, 1972. (ciklostil), 21977;

– *Traženje i odaziv* (V. Kobal), Ljubljana, 1977; to su kateheze za katehetu i radni listovi za katehizante.

Za vjeronauk mladih djelomice se mogu upotrebljavati i udžbenici za 8. razred. A izašli su i ovi udžbenici:

– *Na pragu života* (F. Mihelčić), Ljubljana, I, 1969; II, 1970; III, 1971;

– *Susret* (V. Kobal), Ljubljana, 1980.

Pored mnogih drugih publikacija MKV-a, pastoralno i liturgijsko vijeće koparske biskupije priredilo je za pomoć katehetama i rodite-

ljima i priručnik: *Zajednica, roditelji i krštenje djeteta* (katehetska pouka za roditelje i kumove u pripravi na krštenje), Kopar, 1978.²⁶

Uvođenje novih kateheza i udžbenika bilo je postupno pripremljeno na mnogim savjetovanjima i diskusijama, kao i u raznim raspravama u tisku. KAT I–IV. donose više novosti, ali imaju i nedostatke.²⁷

1) Kateheze pokušavaju izlaziti iz konkretne situacije vjeroučenika. Traže s njim kontakt u prilagođenom načinu govora, poštovanju njegovih razvojnih posebnosti i sredine u kojoj živi. Svaka jedinica sastavljena je s određenim ciljem, koji bi vjeroučenik trebao doseći u doživljaju za vrijeme katehetske pouke. Ima točno određen navještaj i poziva na suradnju, molitvu, stvaralačko izražavanje, pjevanje, aktivnost i na razne zadatke. U katehezama je predviđeno više zajedničkih bogoslužja i paraliturgijskih slavlja.

2) Sadržaj nije izložen u cikličkim krugovima (osim pokoje iznimke), nego nastoji spiralno rasti iz godine u godinu bez gomilanja. Naravno, sadržaja ima mnogo manje nego u prijašnjim udžbenicima. Treba reći i to da taj sadržaj nije uvijek najšretnije iznesen: riječ Božja previše je okljaštrena, obrazloženje je škрто itd. Sadržaj nije samo katekizamski (njega ima manje), nego prije svega biblijski, liturgijski i

²⁶ Značajno vjeronaučno pomagalo postalo je 1972. godine vjeronaučna revija „Mavrica“ (urednik J. Bertoneclj), koja odgovarajućom opremom i bogatim sadržajem privlači (1981.) 52.000 preplatnika, od kojih 6.000 s njom tijesno surađuje. S „Mavricom“ je povezano 120 vjeronaučnih škola po župama. Usp. Bertoneclj, nav. dj., 25.

²⁷ Naše katehetske knjige u prošlosti smo obrađivali vrlo općenito. Pod vidom obnove pak analizirali smo prije svega dvostruke, različite udžbenike koji se upotrebljavaju još danas i koje navodimo u ovom poglavlju. No morali smo se još više ograničiti. Podrobnije smo uspoređivali tek KAT I–IV. i KN I–IV. te izveli istraživanje među vjeroučenicima 5. godišta ljubljanske nadbiskupije. Ovi su baš imali iza sebe četiri godine katehetskog poučavanja po KAT ili po KN. S dostignućima istraživanja željeli smo osviještiti neke vidike odgojno-obrazovnog procesa u našem katehiziranju i ukazati na potrebu obnove poveć zacrtanom putu. Svi podaci istraživanja sabrani su u inauguralnoj disertaciji: A. S. SNOJ: *Kateheza kao cjelovit odgojno-obrazovni proces*, Ljubljana, 1982, 300–356.

eklezijalni, a obrađuju se i svjetovni problemi, odnosi među ljudima i oni koje donosi razvoj vjeroučenika po različitim stupnjevima.

Kateheze su kristocentrične, ali s istim, već navedenim teološkim manjkavostima.

3) U odgoju savjesti i moralnom odgoju kateheze imaju sasvim druge naglaske od starijih udžbenika. Ishodište čovjekove moralnosti nisu zapovijedi (Stari zavjet), nego Isusovo naučavanje izraženo u Govoru na gori, u blaženstvima i u novoj zapovijedi ljubavi. Zastupani su vidici koji su ranije bili gotovo odsutni: odgoj za odgovornost, zajedništvo, karitativnost, apostolat i stvaralaštvo.

4) Još je veća novost u metodološkim promjenama. Kateheze su izrađene po induktivnoj metodi. Ona se isprepliće s dijaloškom, s metodom zajedničkog istraživanja. Deduktivna je metoda vrlo malo zastupljena. Induktivna metoda traži najprije kontakt s vjeroučenikom i njegovom egzistencijalnom situacijom, da sadržaj ne prihvati toliko razumom koliko da ga životno zahvati i pomogne mu da oblikuje svoje vladanje i život. Veću ulogu ima grupa a pogotovo doživljavanje na individualnoj i zajedničkoj razini.

5) Sve kateheze i udžbenici, osim za 6. i 7. razred imaju pored radnih listova ili bilježnica i priručnik za katehetu. Što je dosad bilo iznimno u povijesti slovenske kateheze to odsad postaje pravilo.

6) Kateheze pretpostavljaju tijesnu suradnju s roditeljima te svake godine imaju po više nacrtu za susrete ili za sastanke. To je apsolutna novost.

7) Svi ti udžbenici ipak nisu sastavljeni po jedinstvenoj i razrađenoj didaktičnoj teoriji. To je svakako njihov najveći nedostatak. Oprema radnih bilježnica za KAT I–IV. i za 8. razred krajnje je siromašna i dakako nedostatna za uspješnu katehezu. Udžbenici za 5, 6. i 7. razred mogu se usporediti s drugim školskim knjigama.

Smjer obnove kateheze

1) Vjerski odgoj i izobrazba mora se oslanjati na općeljudski temelj i proizlaziti iz njega. Mora uzeti u obzir izmijenjene prilike svijeta te

psihološke i pedagoške datosti vjeroučenika. To je izvjestan preduvjet za obnovu kateheze.

Iako dosad govor o obnovi Crkve u Sloveniji spominje naviještanje i katehezu tek vrlo općenito,²⁸ ipak pristup tim i drugim pitanjima koja pogađaju slovenskog kršćanina jest značajan. Tu je izrazito antropološki.

Takvo poimanje katehetskih zadataka već je prodrlo u slovenskoj Crkvi. Poimanje kateheze kao religiozno-odgojno-obrazovnog procesa također je latentno prisutno. Stalna razmišljanja lista Družbine imaju npr. težište na oblikovanju savjesti, „što bi svuda trebali uzimati u obzir, te pogotovo mlade uvoditi da sami postanu nosioci čina i javnog mnijenja, koje omogućuje osobnu suodgovornost i sudjelovanje sa svim ljudima.”²⁹ To je pak moguće postići tek trajnim katehetskim nastojanjem u uvjerenju da je rast u vjeri, naravi i osobnoj zrelosti dugotrajan i zapleten proces.

2) Odgojni zadaci kateheze dijelom se pokrivaju jedino naravnim odgojem, iako njime ne završavaju. Naravni odgoj čuva vjeroučenika od samootuđenja, pomaže mu da bude otvoren za još dublje duhovne, vjerske i moralne vrijednosti. Naviještanje baš tih vrijednosti sadržajna je jezgra kateheze. Odgojna zadaća kateheze dakle daleko nadmašuje sve naravne ciljeve. Ako bi kršćani htjeli odgajati samo za svoje uvjerenje, odgajali bi ljude kao bilo koja druga društvena snaga: prije usmjerenost jednoga prema drugomu, potom oslanjanje jednog na drugog, prije ideološka zatvorenost a potom u stanju rušiti granice, prije neznatnost a potom nutarnja sloboda. Ali kršćanstvo je novi oblik egzistencije a ne samo novi nauki, a još manje ideologija.

3) Zbog spomenutih razloga potrebno je sa svakom generacijom i sa svakim pojedincem započeti nov katehetski proces. Put i zadatak kateheze uvijek je nov; to je proces koji se ponavlja u svakoj dobi i kod svakog pojedinca. Isusova zapovijed apostolima da pođu učiti sve narode (usp. Mt 28,19–20) izvršuje se i obnavlja.

I cilj tog naviještanja nije stvaranje novih poznavatelja nauka, nego okupljanje i odgoj nje-

28 Usp. *Čovjek i kršćanin u današnjem slovenskom društvu i Crkvi*, „Prenova” 6, Ljubljana 1979, 12–14.

29 „Vijesti slovenskih škofij”, Ljubljana, 1(1982.)7.

govih vjernih svjedoka. Radi se o cjelovitom i dugotrajnom procesu osobnog sazrijevanja u vjeri. Otkrivati mogućnosti i zakonitosti tog procesa to je zadatak obnove kateheze.

4) Kateheza danas traži odgovarajući pedagoški i didaktički pristup vjeroučeniku i njegovim problemima. Za uspješno prenošenje objave traži također prikladan govor te upotrebljava totalni govor audio-vizualnih sredstava. No prvenstveno traži nastavke na koje može nadovezati objavljeni sadržaj, da tako i na religioznom području pokrene odgojno-obrazovni proces.

Posebno naglašavamo da taj pedagoški i didaktički pristup vjeroučeniku danas u velikoj mjeri omogućuju nova dostignuća psihologije učenja i didaktike. Prebacivanje s poimanja didaktike kao teorije poučavanja, na promatranje didaktike kao teorije učenja u novije je vrijeme poznato kao didaktička revolucija.

Radi se o tome da didaktika danas ne ob-razlaže kako poučavati, nego vjeroučeniku i kateheti sve više otkriva zakonitosti učenja koje znanstveno usmjerava u ciljevito postavljanje odgojno-obrazovnog procesa koji tako postaje

usmjeravateljski proces u kojem je vjeroučenik subjekt, a kateheta pak ima ulogu poticatelja i organizatora tog procesa.

Današnjoj katehezi kod nas potrebna je jasna didaktična koncepcija koja ne može mimoći navedene činjenice. U tom pravcu treba nastaviti s istraživanjem i praktičnim radom.

5) Po mišljenju nekih danas se pokazuju pogodnije okolnosti za naviještanje nego u vrijeme posljednjih katekizama.³⁰ Čovjekovoj duhovnoj praznini svijet nudi prije svega ono što je ugodno i uspješno, međutim čovjek traži i istinsko, dobro i sveto. Zato ima toliko slučajeva frustracija i prijevara bez veselja u životu, pogotovu kod mladeži. Usred siromaštva i jednostavnosti prošlosti kršćanstvo je naviještalo bogatstvo spasenja, a danas usred tolikog bogatstva i krivotvorenja može naviještati oslobađajuću snagu i prisnost radosne vijesti.

U pomanjkanju životnog sadržaja³¹ kateheza nudi vrednote koje danas ne može nuditi nitko drugi doli Isusova blagovijest.

30 Usp. V. DERMOTA, *Noviji pokušaji preoblikovanja vjerskog poučavanja kod nas*, u: CSS I(1967.)101.

31 Usp. nav. dj., 102.